

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Motivace výběru profesního zaměření a perspektivy
žáků/absolventů zvolené odborné školy**

Bakalářská práce

Autor: Anne-Maria Kiršnerová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Radmila Dytrtová, CSc.

2024

Zadávací list

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Anne-Maria Kiršnerová

Kariérové poradenství a vzdělávání

Název práce

Motivace výběru profesního zaměření a perspektivy žáků/absolventů zvolené odborné školy

Název anglicky

Motivation of the choice of professional orientation and perspectives of pupils / graduates of the chosen vocational school

---

Cíle práce

Cílem práce je zjistit, čím a kým jsou motivováni žáci při výběru zvolené střední školy a výběru svého dalšího studia a budoucího povolání.

Metodika

Cíl bakalářské práce bude splněn na základě analýzy odborné literatury a průzkumu realizovaného metodou dotazníkového šetření na vybrané škole. Výběrem tohoto tématu práce studenti souhlasí, že sesbíraná data budou součástí větší databáze a budou sloužit k výzkumným a publikačním účelům.

Harmonogram zpracování práce:

Návrh struktury práce v bodech a předložení ke kontrole vedoucí práce: do 20. 5.

Zpracování rukopisu práce na základě Metodiky pro zpracování absolventských prací (viz web IVP) a průběžné kontroly textu do 20. 1. Pokud byla pro zpracování použita vzorová šablona nabízená uvedenou metodikou, finální rukopis nebude poslán vedoucí práce ve formě šablony. Předložení rukopisu kompletní práce ke kontrole vedoucí práce: 30 dní před termínem odevzdání práce.

Na základě zpracování připomínek vedoucí práce bude udělen do ÚIS zápočet.

Po udělení zápočtu – finální adjustace a odevzdání práce ve dvou výtiscích na studijní oddělení + elektronické odevzdání do ÚIS: v termínu vypsáném pro odevzdání absolventských prací.

Doporučený rozsah práce

35 normostran

Klíčová slova

Motivace, profesní zaměření, odborná škola, průzkum

Doporučené zdroje informací

- BARRETT, James. Motivační a osobnostní testy pro výběr povolání. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004. v. 169 s. Rozvoj osobnosti. ISBN 80-251-0352-8.
- Career Management: Career Management Process [online]. 2023 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://hr.ucmerced.edu/training/careermanagement>
- FRIEDMANN, Zdeněk et al. Specifika profesní orientace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich pracovní uplatnění = Professional orientation of pupils with special educational needs and their job opportunities. 1. vyd. Brno: Paido, 2012. 232 s. ISBN 978-80-7315-236-9.
- KRAPP, Andreas, 2005. Basic needs and the development of interest and intrinsic motivational orientations. Learning and Instruction [online]. 15(5), 381–395 [vid. 2023-05-25]. Dostupné z: doi:10.1016/j.learninstruc.2005.07.007
- LOKŠOVÁ, Irena a LOKŠA, Jozef. Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole: [teoretická východiska a praktické postupy, hry a cvičení]. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 199 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-205-X.
- STRÁDAL, Jiří, ed. Příprava žáků pro profesní orientaci: Metod. příručka pro učit. zákl. šk. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 39 s. ISBN 80-85850-20-6.
- VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
-

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – IVP

Vedoucí práce

doc. PhDr. Radmila Dyrtrtová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra profesního a personálního rozvoje

Elektronicky schváleno dne 30. 5. 2023

Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 6. 2023

prof. Ing. Petr Valášek, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 08. 01. 2024

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Motivace výběru profesního zaměření a perspektivy žáků/absolventů zvolené odborné školy“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších spisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne .....

.....
Anne-Maria Kiršnerová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí práce doc. PhDr. Radmile Dytrtové, CSc. za poskytování cenných rad, podnětů a materiálů pro zpracování bakalářské práce. Dále děkuji žákům střední odborné školy, kteří mi byli nápomocní při mém průzkumu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématem „Motivace výběru profesního zaměření a perspektivy žáků/absolventů zvolené odborné školy“. Práce se orientuje na žáky vybrané střední odborné školy.

Zásadním záměrem závěrečné práce je objasnění a formulace jednotlivých faktorů motivace, které mají vliv na volbu budoucího povolání. Závěrečná práce se člení na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části jsou charakterizovány základní pojmy a dospívání. Dále na ni navazuje charakteristika faktorů, které ovlivňují volbu budoucí profese. Velká část je věnována problematice volby povolání. Teoretická část je zakončena kapitolou poradenství pro volbu povolání, kde jsou charakterizována jednotlivá střediska a organizace v rámci kariérového poradenství.

Praktická část je zpracována pomocí dotazníkového šetření, které se zaměřuje na motivaci k volbě vybraného studijního oboru, plány žáků do budoucna a základní údaje. Výsledky jsou zpracovány pomocí obrázků, grafů a tabulek.

Z vlastního průzkumu bylo je zjištěno, že při výběru střední odborné školy jsou nejdůležitějším faktorem pro žáky nabízené obory školy. Pečující osoby, jako jsou rodiče či prarodiče, jsou nejvíce ovlivnitelní při výběru školy. Skoro všichni žáci chtějí pokračovat v dalším studiu. Závěrem bakalářské práce je shrnutí výsledků z průzkumného šetření.

Klíčová slova

Motivace, profesní zaměření, odborná škola, průzkum

Abstract

The bachelor's thesis deals with the topic "Motivation of the choice of professional orientation and perspectives of pupils/graduates of the chosen vocational school". The thesis is oriented towards the pupils of the selected secondary vocational school.

The main purpose of the final thesis is to clarify and formulate the individual factors of motivation that influence the choice of a future profession. The final thesis is divided into a theoretical and a practical part.

In the theoretical part, basic concepts and adolescence are characterized. It is followed by a description of the factors that influence the choice of a future profession. A large part is devoted to the issue of choosing a profession. The theoretical part ends with a chapter on career counseling, where individual centers and organizations within career counseling are characterized.

The practical part is processed using a questionnaire survey, which focuses on the motivation for choosing the chosen field of study, the students' plans for the future and basic data. The results are processed using graphs and tables.

From my own research, it was found that the most important factor for students when choosing a vocational secondary school is the school's offered fields of study. Caregivers, such as parents or grandparents, are the most influential when choosing a school. Almost all students want to continue their studies. The conclusion of the bachelor's thesis is a summary of the results of the exploratory investigation.

Keywords

Motivation, professional orientation, vocational school, research

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	11
1 Cíl a metodika práce	11
2 Motivace	12
2.1 Zdroje motivace	12
2.2 Maslowova teorie potřeb.....	13
2.3 Motivace ke studiu a učení.....	14
3 Osobnost žáka střední odborné školy	17
3.1 Charakteristika adolescence a vývojové změny.....	17
4 Volba střední školy	18
4.1 Faktory ovlivňující volbu střední školy	19
5 Volba povolání.....	19
5.1 Faktory ovlivňující volbu budoucí profese	20
6 Kariérové teorie volby profese	21
6.1 Hollandova teorie typu osobnosti a pracovního prostředí.....	21
6.1.1 Pracovní typy osobnosti.....	22
6.1.2 Typy pracovního prostředí.....	22
6.2 Scheinovy kariérové kotvy.....	23
6.3 Teorie volby zaměstnání A. Roeové	24
6.4 Teorie podle E.Supera.....	25
7 Poradenství pro volbu povolání	27
7.1 Pedagogicko-psychologické poradny.....	27
7.2 Kariérové poradenství	28
7.3 Informační a poradenská střediska.....	28

7.4	Školní psycholog.....	29
7.5	Výchovný poradce	30
	PRAKTICKÁ ČÁST	31
8	Cíl průzkumu a zkoumaný problém.....	31
9	Charakteristika organizace.....	31
10	Místo průzkumu.....	31
11	Metody průzkumu.....	32
12	Zjištěné informace	32
12.1	Odpovědi na otázky.....	32
12.2	Shrnutí výsledků	43
	ZÁVĚR A DOPORUČENÍ	46
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	47
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	50
	SEZNAM PŘÍLOH	51

ÚVOD

Volba povolání patří mezi klíčová rozhodnutí, která formují život mladých jedinců a mají významný dopad na jejich osobní, profesní a sociální budoucnost.

Student, který absolvuje základní školu, si kolikrát ani neuvědomuje, jak volba střední školy ovlivní jeho budoucnost a uplatnění ve společnosti. V současné době, kdy se neustále mění svět, přibývá více obyvatelstva, nabývá otázka profesní orientace a volby kariéry pro mladé jedince stále většího významu.

Celý proces volby povolání a dalšího studia je ovlivňován různými faktory, ať už vnitřními či vnějšími. Mladý jedinec může cítit nátlak od druhých. Rodiče mohou očekávat rozhodnutí, které nesouhlasí s rozhodnutím jedince, tato problematika je sepsána v teoretické části bakalářské práce.

Motivace hraje klíčovou roli v každé chvíli, kdy se máme rozhodovat. Pro mladé jedince je rozhodnutí v rámci budoucí profese a dalšího studia nesmírně důležité, jelikož jejich rozhodnutí ovlivňuje nejenom jejich osobní život, ale také budoucnost.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika práce

Hlavním cílem bakalářské je zjistit, jaké vnitřní a vnější faktory motivují žáky při výběru zvolené střední školy a výběru svého dalšího studia a budoucího povolání.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část práce tvoří teoretická část a druhou část práce tvoří praktická část.

Teoretická část práce je založena na základě prostudované literatury. Pozornost je věnována pojmům období dospívání, vývojovým změnám a motivaci ke studiu a učení. Důležitou částí jsou vnitřní a vnější faktory ovlivňující volbu budoucí profese. Dále pak je zpracována problematika volby budoucího povolání a střední školy. V bakalářské práci se rovněž popisují nejznámější kariérové teorie volby profese, kterými lze taktéž ovlivnit volbu budoucího studia či povolání.

V poslední části teoretických východisek jsou charakterizována poradenství pro volbu povolání, kterými jsou např. poradenská střediska, pedagogicko-psychologické poradny a oblast kariérového poradenství.

Praktická část je zpracována pomocí metody dotazníkového šetření, kvantitativním sběrem dat, které se zaměřuje na motivaci k volbě vybraného studijního oboru, plány žáků do budoucna a základní údaje. Dotazník je vytvořen anonymním způsobem a je zaslán v elektronické podobě pomocí webového odkazu. Výsledky jsou zpracovány pomocí obrázků, grafů a tabulek.

2 Motivace

Definice **motivace** je mnoho, proto vyberu pouze ty, které tuto bakalářskou práci nejvíce vystihují. Jedním z nich je to, že motivace je jakási hnací síla člověka, která ho směřuje naplnění cílů (Balsam, Simpson, 2016, s. 3).

Motivaci lze popsat jako kombinaci faktorů, které podněcují, poskytují energii a řídí chování jednotlivce a jeho prožívání v kontextu vztahů ke světu kolem sebe a k vlastní osobnosti (Lokšová, Lokša, 1999, s. 11). Tato definice naznačuje, že na každého jednotlivce působí jak vnější faktory, například vnější podněty jako rodina, okolí, spolužáci, základní nebo střední škola (vnější motivace), tak i vnitřní podněty, kdy jedinec ovlivňuje sám sebe (vnitřní motivace), vycházející z vlastních potřeb a vnitřních motivů.

2.1 Zdroje motivace

Všechny faktory, které působí jako podněty nebo hnací síly pro motivaci jednotlivce, se obecně označují jako zdroje motivace. (Duchon, Šafránková, 2008, s. 265) identifikují několik klíčových aspektů:

- **Potřeby** - jsou považovány za častý zdroj motivace a mohou být biologické i sociální povahy. Jsou vnímány jako faktory vytvářející napětí v jedinci.
- **Návyky** - opakované činnosti mohou přerůst do stereotypů a stát se návykem dané konkrétní činnosti.
- **Zájmy** - odvozují se z poznávací činnosti, hodnot a hodnotových orientací jednotlivce. Mohou být teoretické, ekonomické, estetické, náboženské, politické nebo sociální.
- **Ideály** - individuum směřuje k představě něčeho subjektivně žádoucího a pozitivně hodnoceného, usiluje o dosažení těchto ideálů.

2.2 Maslowova teorie potřeb

Maslowova pyramida potřeb, vytvořená Abrahamem Maslowem v první polovině 19. století, představuje jednu z neznámějších psychologických teorií. Tato teorie ukazuje, že lidské potřeby jsou hierarchicky uspořádány a dosažení seberealizace, která představuje vrchol této hierarchie, vyžaduje postupné uspokojení těchto potřeb v určitém pořadí (Armstrong, Taylor, 2015, s. 220).

Maslowova pyramida představuje 5 základních lidských potřeb (Armstrong, Taylor, 2015, s. 221):

1. Fyziologické potřeby (voda, jídlo, kyslík, spánek),
2. Potřeba jistoty a bezpečí (domov, ochrana),
3. Společenské potřeby (vztahy, láska, sounáležitost),
4. Potřeba uznání a ocenění (rozvoj osobnosti),
5. Potřeba seberealizace (vlastní potenciál).

Hierarchie potřeb je odvozena z intenzity prožívání těchto potřeb. Fyziologické potřeby, jak je naznačeno v obrázku č. 1, jsou umístěny v základní části pyramidy. U mladších dětí je hierarchie potřeb patrnější, zejména při postupném uspokojování těchto potřeb. Například fyziologické potřeby jsou klíčové, dokud není dítě odpovídajícím způsobem odpočínuté a ošetřené. Očekávat od něj dobrou náladu a zájem o hrátky, klíčové pro jeho další rozvoj, není realistické. Když jsou základní potřeby dítěte uspokojeny a cítí se v bezpečném prostředí, často v přítomnosti matky nebo jiné důvěrné osoby, můžeme pozorovat klidný výraz, spokojenost a zájem o okolní prostředí (Nakonečný, 2005, s. 132).

Vyšší část pyramidy zahrnují potřeby bezpečí, zahrnující jistotu, stabilitu, řád a pořádek. Následují sociální potřeby, zahrnující vztahy, lásku a sounáležitost. Další úroveň pyramidy tvoří potřeby uznání a ocenění. Člověk pociťuje potřebu respektu, úspěchu, dobré pověsti a uznání od ostatních, ale také vlastní sebeúctu. Poslední část pyramidy reprezentuje potřebu seberealizace, hledání sebeprosazení a naplňování vlastního potenciálu (Kmecová, Hricová, 2018, s. 51).

2.3 Motivace ke studiu a učení

Existuje několik faktorů, které ovlivňují motivaci ke studiu a učení každého jednotlivce individuálně. Proto můžeme tyto faktory rozdělit na vnitřní a vnější.

Výše jsem zmínila **vnitřní podněty**, kdy jedinec ovlivňuje sám sebe, vycházející z vlastních potřeb a motivů. Lze tedy tvrdit, že vnitřní motivace žáka může být formována jeho potřebami a projevovat se prostřednictvím jeho zájmů (Kelarová, Matějková, 2010, s. 48).

Mezi **vnější podněty** působící při motivaci k učení patří odměny, tresty a strach ze školy (Šafránková, 2019, s. 60).

Odměny

Odměnu můžeme chápat jako projev učitele, rodičů nebo jiných osob, který vyjadřuje pozitivní hodnocení příjemce. Tato forma interakce poskytuje žákovi potěšení a uspokojení jeho individuálních potřeb. Hlavním cílem udílení odměn je podnítit opakované projevení konkrétního pozitivního chování (Čapek, 2014, s. 53).

Do této kategorie patří i inovativní přístup k odměňování žáků (Čapek, 2014, s. 56). Tento model spočívá v tom, že žáci obdrží symbolické předměty (například dřevěná kolečka nebo knoflíky) za drobné úspěchy. Když dosáhnou určeného počtu těchto symbolů, mohou si vybrat odměnu spojenou s výukovým obsahem, například sledování filmu, výběr hry nebo účast na diskuzi na dané téma. Tento přístup lze aplikovat buď na úrovni skupiny, kde celá třída tvoří jednotný tým, nebo individuálně.

Odměny ve školním prostředí mohou pozitivně ovlivnit motivaci žáků. Kromě okamžitého potěšení získání odměny může vyhlídka na atraktivní a relevantní odměnu podnítit žáky k vyššímu úsilí a lepším výsledkům ve své práci. Významným faktorem úspěšného využívání odměn je však vhodné vyvážení mezi individuálními a skupinovými formami motivace, aby byly respektovány různé potřeby a osobní ambice žáků.

Tresty

Existuje několik typů trestů, a mezi nejběžnější patří:

- Fyzické tresty, které se však ve školství zřídka vyskytují,

- Psychické tresty, které zahrnují například křik učitele, zvýšení hlasu, vyhrožování, zlobení se, mračení se, napomenutí žáka, nemluvení s žáky,
- Zákaz oblíbené činnosti, například úklidové práce nebo mnohonásobné přepisování určitého textu (Čáp, Mareš, 2001, s. 230).

Používání trestů nese určitá rizika. Může dojít k narušení vztahu mezi žákem a učitelem a může být ohrožena důvěra, zejména pokud žák považuje trest za neodůvodněný, nepřiměřený nebo ponižující. Žáci mohou vyvinout různé strategie, jak se vyhnout trestu, například lhaním nebo záškoláctvím, což může mít negativní dopad na jejich osobní rozvoj. Nepřiměřené a neodůvodněné tresty mohou také vést k přesvědčení, že silnější nebo starší jedinci mají právo trestat slabší nebo mladší (Fontana, 2003, s. 78).

Trest je přijatelný, pokud dítě chápe, že odsouzení se vztahuje k jeho konkrétnímu chování nebo činu, ne k jeho osobě. Dítě by nemělo pociťovat ztrátu sympatie, lásky, důvěry nebo pomoci od dospělého ve vztahu k němu, a dospělý by neměl považovat dítě za nenapravitelně špatné (Čáp, Mareš, 2001, s. 253).

Strach ze školy

Ve školním prostředí existuje spojitost mezi úspěšností žáka a jeho emocionálním stavem. Když je dítě opakovaně hodnoceno negativně, začíná pociťovat obavy a strach ze školy (Vágnerová, 2001, s. 89). Strach ze školy se projevuje jako stav, který se u žáka vyvine v ohrožující situaci ve škole. Tento stav nastává, když žák vyhodnotí situaci jako hroživou a vnímá, že v ní není schopen uspět, což mu způsobuje připravenost na selhání (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 253).

Strach ze školy bývá častou reakcí na školní neúspěch, protože dítě má obavy, že nedokáže dostatečně splnit stanovené požadavky. Dalším běžným zdrojem strachu ze školy jsou problematické vztahy se spolužáky a učiteli (Vágnerová, 2001, s. 91).

Dobrá známka

Pedagogové často využívají různé formy podnětů k motivaci, jako jsou hodnocení, vysvědčení, zprávy pro rodiče, testy, zkoušky a samozřejmě pochvaly (Fontana, 2003, s. 153).

Známka, jako prostředek motivace, má své pozitivní i negativní stránky, které ovlivňují žáka okamžitě. Po získání dobré známky může žák zažít pocit spokojenosti s vlastním úsilím a výkonem, což může působit jako podnět pro další aktivitu. Naopak však strach z nižší známky nebo snaha uspokojit vnitřní touhu po vysokém hodnocení může vést k přílišnému tlaku a úzkostem spojeným s výkonem. Zároveň je významné, jak učitelé umí vhodně kombinovat různé formy motivace, aby podporovali rozvoj žáků způsobem, který respektuje jejich individuální potřeby a ambice.

Pochvala

Ve školním prostředí je častou formou odměny pochvala. Pro žáka představuje nejen potvrzení správnosti jeho jednání, ale také vyjádření vztahu učitele k němu. Pochvala, pokud je adekvátní, vyvolává u žáka pocit úspěchu a sebeuplatnění. Aby byl tento účinek dosažen, je klíčové dodržet následující pravidla:

- Bezprostřední spojení pochvaly s konkrétní činností,
- Frekvence udělování pochval,
- Intenzita a upřímnost vyjádření pochvaly (Hrabal, Man, Pavelková, 1989, s. 149).

Pokud jde o frekvenci pochval, je důležité najít rovnováhu mezi četností a intenzitou. Na začátku, když se žák učí nové dovednosti nebo začíná nový projekt, může být častá pochvala účinným motivátorem. Avšak s postupem času je vhodné snižovat četnost pochval, aby si zachovaly svou cenu a účinnost (Hrabal, Man, Pavelková, 1989, s. 150).

Stejně tak je důležité variabilně nastavovat intenzitu pochval. Konstantní zvyšování intenzity není udržitelné, proto je důležité mít k dispozici různé úrovně pochval. Je vhodné kombinovat slabší formy pochval, jako je slovní uznání, silnějšími formami, jako jsou materiální odměny nebo významné ocenění (Hrabal, Man, Pavelková, 1989, s. 151).

Důležité je také, aby byly pochvaly přiměřené a odpovídaly úsilí a výkonu jedince. Pochvala by měla být autentická a upřímná, aby byla skutečně motivující. Vhodně použitá pochvala může posílit sebevědomí a motivaci jedince k dalšímu rozvoji a úspěchu.

3 Osobnost žáka střední odborné školy

3.1 Charakteristika adolescence a vývojové změny

Období dospívání, trvající od 10 do 20 let, představuje přechodnou fázi mezi dětstvím a dospělostí. Během této doby dochází k rozsáhlým změnám v osobnosti v různých oblastech, včetně somatické, psychické a sociální. Biologické faktory hrají primární roli, ale psychické a sociální vlivy hrají významnou úlohu a vzájemně spolupůsobí.

Jedním z klíčových aspektů dospívání je hledání sebe sama a přehodnocování vlastních hodnot a priorit. Dospívající prochází procesem transformace, kdy se snaží porozumět svým vlastním emocím, myšlenkám a touhám. Proces může být plný zkoušek a omylů, ale také přináší možnost osobního růstu a sebeobjevování.

Součástí dospívání je také formování sociální identity a hledání místa v kolektivu. Dospívající se snaží dosáhnout akceptace a uznání svých vrstevníků, často se orientují na role a normy, které jsou jim předkládány společností. Dospívání je také obdobím, kdy se mladí lidé učí přebírat zodpovědnost za své jednání a rozhodnutí. S tím souvisí rozvoj schopnosti samostatného rozhodování a plánování budoucnosti. Dospívající se postupně učí vyrovnávat se s různými životními výzvami a překážkami, což přispívá k jejich osobnímu růstu a zrání (Vágnerová, 2005, s. 367).

(Vágnerová, 2005, s. 369) dělí adolescenci na dvě fáze:

Raná adolescence, označovaná jako pubescence, zahrnuje prvních pět let dospívání. Obvykle se odehrává v rozmezí přibližně od 11 do 15 let, s určitou individuální variabilitou v čase nástupu jedince.

Je charakterizována emoční labilitou, která pravděpodobně vychází z vnitřních změn v organismu (Langmeier, Krejčířová, 2006, s.147).

Pudový tlak spojený s pohlavním dozráváním přináší nové vnitřní podněty do života dospívajících, což je činí náchylnými k citlivým reakcím na vnější podněty. Období pubescence často provází emoční nestabilita, časté změny nálad, zejména k negativním projevům, impulzivní chování, nestálost a nepředvídatelnost reakcí a postojů. Citové konflikty bývají výrazné a nápadné.

Těmto projevům se často přidává obtížnost soustředění pozornosti, která je spojena s emoční nestabilitou, což komplikuje proces učení. To může vést k výkyvům ve školním prospěchu, na který je kladen zvýšený důraz. K tomu se přidává zvýšená únava, střídání mezi ochablostí a apatií a krátkými fázemi vystupňované aktivity.

Pozdní adolescence je období, které přináší řadu významných změn a vývojových úkolů pro mladé lidi. Toto období, obvykle trvající od 15 do 20 let, je charakterizováno nejen biologickými a fyziologickými změnami spojenými s pohlavním dozráváním, ale také výzvami v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje.

Jedním z hlavních aspektů pozdní adolescence je rozhodování o budoucnosti, což může zahrnovat volbu dalšího studia nebo vstup do pracovního života. Tato rozhodnutí mohou mít dlouhodobé dopady na životní dráhu jedince, a proto je důležité, aby mladí lidé měli příležitost zkoumat různé možnosti a najít směr, který jim nejlépe vyhovuje.

Ekonomická nezávislost se stává stále důležitější, protože mladí lidé začínají přebírat větší odpovědnost za své vlastní finanční záležitosti.

Ve vztazích s rodiči dochází k postupnému posunu od závislosti k nezávislosti. Mladí lidé začínají více vyjadřovat své vlastní názory a preference a hledají rovnováhu mezi individuální autonomií a stále existujícími rodinnými vazbami.

Plnoletost ve věku osmnácti let může být vnímána jako významný mezník, který symbolizuje přechod do dospělosti. S tím souvisí získání větší svobody a současně i větší odpovědnosti za své jednání a rozhodnutí (Vágnerová, 2005, s. 370).

(Sobotková, 2014, s. 28) dělí vývojové změny v dospívání do třech oblastí:

- Biologické (vývoj mozku, puberta),
- Psychické (kognitivní vývoj, sociálně-kognitivní vývoj, morální a prosociální vývoj),
- Sociální (formování identity, nové zařazení jedince, nové role).

4 Volba střední školy

Volba střední školy je pro žáky v posledním ročníku základní školy často klíčovým rozhodnutím, které může ovlivnit jejich další studijní i profesní dráhu.

Existuje mnoho přístupů k výběru studijního oboru ve střední škole. Každý se k tomu může postavit individuálně, ale všichni potřebují dostatek spolehlivých informací, čas na zvážení možností a také podporu od svých blízkých.

Žáci se musí rozhodnout mezi různými druhy středních škol, jako jsou gymnázia, odborné školy, průmyslové nebo umělecké školy, a zároveň si vybrat studijní obor, která odpovídá jejich zájmům a schopnostem.

Problémy s rozhodováním při výběru střední školy způsobují, že mnoho žáků během své vzdělávací a profesní dráhy zjistí, že jejich původní rozhodnutí o volbě školy není optimální. V důsledku toho jsou nuceni upravit svou cestu nebo dokonce provedou zcela novou změnu (Mezera, 2002, s. 119).

4.1 Faktory ovlivňující volbu střední školy

Proces rozhodování o volbě střední školy je komplexní a často podléhá vlivu různých faktorů, které ovlivňují žáky v jejich rozhodnutí. Přestože není možné přesně stanovit, kdy začínají žáci vážně uvažovat o svém dalším vzdělání, je zřejmé, že v devátém ročníku se tato reflexe stává intenzivnější. To je období, kdy se studenti začínají více zabývat otázkami týkajícími se jejich budoucí kariéry a volby střední školy (Hlad'o, 2013, s. 140).

Rodiče mají v tomto procesu klíčový vliv. Jejich postoj a podpora mohou ovlivnit rozhodnutí dítěte, a mnohdy se stává, že rozhodnutí o volbě školy je rychlé a může být neuvážené (Světlik, 2009, s. 128).

Okolí, ve kterém se žáci pohybují, také hraje významnou roli (Hlad'o, 2013, s. 141). Názory vrstevníků a oblíbená povolání mezi nimi mohou silně ovlivnit rozhodnutí studenta. Často se stává, že žáci volí školu podle toho, kam jdou jejich přátelé, nebo podle oblíbeného oboru studia jejich kamarádů (Pešová, Šamalík, 2006, s. 136).

5 Volba povolání

„Volba povolání je proces rozhodování o výběru studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celé profesní dráhy jednotlivce, zahrnutý do celkového vývoje osobnosti s důrazem na rozhodovací procesy“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 341).

Jednotlivci si volí povolání mezi čtrnáctým a devatenáctým rokem, kdy mají rozmanité možnosti. S postupujícím věkem se objevuje řada překážek, a volba povolání se stává mnohem komplikovanější (Bělohávek, 1994, s. 59).

5.1 Faktory ovlivňující volbu budoucí profese

Nukleární rodina, která se skládá z rodičů a dětí žijících společně, hraje klíčovou roli při formování budoucí kariéry žáka. Rodinné prostředí zásadně ovlivňuje vývoj osobnosti, hodnotové představy a sklony jedince. V nukleární rodině se mohou přenášet a posilovat různé hodnoty spojené s určitými profesními obory, vzděláním nebo pracovními přístupy. Rodiče mohou být inspirací pro své děti, podporující jejich zájmy a ambice směrem k určitým povoláním. Kromě toho rodinné diskuse a zkušenosti mohou formovat žákovo chápání různých profesních možností a pomáhat mu lépe pochopit, co by ho mohlo naplnit a motivovat v jeho budoucí kariéře. Nukleární rodina tak vytváří důležitý kontext pro rozhodování žáka ohledně volby budoucí profese.

Vrstevníci, vrstevnické skupiny a přátelé hrají také velmi klíčovou roli při formování budoucí profesní cesty žáka. Interakce s vrstevníky představuje prostředí, ve kterém dochází k výměně názorů, sdílení zájmů a vzájemné podpory. Tato socializace vytváří prostředí, kde se žák může inspirativně setkat s různými profesními oblastmi a získat přímé nebo nepřímé podněty pro své vlastní kariérní rozhodnutí. Přátelství a společné zážitky s vrstevníky mohou poskytnout žákovi nejen emocionální oporu, ale i cenné informace o různých profesích, což mu pomáhá lépe pochopit vlastní zájmy, schopnosti a hodnoty v kontextu budoucí pracovní dráhy. Vrstevníci tak vytvářejí důležitý sociální vliv ovlivňující rozhodnutí žáka ohledně jeho budoucí profesní dráhy.

„V tomto vývojovém období dochází u žáků k postupnému odpoutávání se od rodičů. Stále významnější roli v jejich životě začínají hrát vrstevníci. Ti jsou zdrojem sociálního učení a slouží jako opora v procesu vytváření vlastní identity. Ukazuje se, že vliv vrstevníků na rozhodování v poslední době vzrůstá, i když jejich úloha leží především v poskytování informací. Zejména v případě emočních problémů, vztahových konfliktů a řešení důležitých životních kroků se obracejí nejprve na své

rodiče a teprve na druhém místě vyhledávají kamarády, spolužáky a další vrstevníky“ (Hlad’o, Drahoňovská, 2012, s. 13).

Učitelé a poradenští pracovníci jsou v životě žáků střední školy významnými osobnostmi vůči jejich profesnímu rozhodnutí. Kromě poskytování vzdělání mají také schopnost identifikovat individuální silné stránky, zájmy a potenciál žáků. Tím, že nabízejí kvalitní kariérní poradenství a informace o různých profesních možnostech, pomáhají žákům lépe porozumět svým schopnostem a směřovat je k vhodným kariérním cestám. Učitelé a poradenští pracovníci také mohou vytvářet podporující prostředí, které povzbuzuje žáky k sebepoznání a aktivnímu hledání svého místa ve společnosti. Jejich role spočívá v inspiraci, vedení a poskytování informací, což výrazně ovlivňuje formování budoucí profesní dráhy žáka střední školy (Hlad’o, 2012, s. 70).

6 Kariérové teorie volby profese

6.1 Hollandova teorie typu osobnosti a pracovního prostředí

John L. Holland představil přijímanou teorii, která se zabývá vzájemným vztahem mezi osobnostními typy jednotlivců a charakteristikami pracovního prostředí. Jeho teorie spočívá v předpokladu, že existuje spojení mezi osobností a specifickým charakterem pracovního prostředí, a to na základě čtyř klíčových bodů:

- Podle studia osobnosti došel Holland k přesvědčení, že jednotlivce lze zařadit do šesti základních typů osobnosti: realistický, zkoumající, umělecký, sociální, podnikavý a konvenční.
- Existuje šest různých typů pracovního prostředí, které korespondují s těmito osobnostními typy.
- Lidé hledají pracovní prostředí, kde mohou rozvíjet své schopnosti a dovednosti v souladu s jejich postoji a hodnotami, a které jim umožní plnit vhodné úkoly a role.
- Kariérové chování je ovlivněno interakcí mezi osobností jednotlivce a prostředím, ve kterém žije (Hlad’o, 2012, s. 25).

6.1.1 Pracovní typy osobnosti

Realistický typ (R – realistic) je jedinec s fyzickými a mechanickými dovednostmi, který upřednostňuje práci s předměty, stroji a nástroji. Také rád pracuje venku s rostlinami a zvířaty.

Zkoumající typ (I – investigative) je osoba s schopností pozorování, učení, zkoumání, analýzy a řešení problémů.

Umělecký typ (A – artistic) je jedinec s uměleckými, objevitelskými a intuitivními schopnostmi, který preferuje práci v neorganizovaných situacích a využívá svou představivost a kreativitu.

Sociální typ (S – social) je osoba, která ráda pracuje s ostatními, sdílí informace, vyučuje, vychovává, pomáhá rozvíjet schopnosti druhých a je komunikativní.

Podnikavý typ (E – enterprising) je jedinec, který spolupracuje s ostatními s cílem ovlivňovat, přesvědčovat a vést k dosažení organizačních cílů nebo za účelem dosažení ekonomického zisku.

Konvenční typ (C – conventional) je osoba, která exceluje v práci s informacemi, má administrativní a numerické dovednosti, věnuje pozornost detailům a ochotně následuje pokyny druhých (Svobodová, 2015, s. 97).

6.1.2 Typy pracovního prostředí

Různé typy osobnosti nacházejí své protějšky v rozličných pracovních prostředích, která lze seskupit do šesti základních modelů – realistického, zkoumajícího, uměleckého, sociálního, podnikavého a konvenčního. Jak se skloubí osobnostní charakteristiky s charakterem pracovního prostředí, ovlivňuje pracovní spokojenost, stabilitu a úroveň výkonu v daném povolání. Lidé, kteří vybírají práci odpovídající svému osobnostnímu typu, pravděpodobně dosahují vyšší úspěšnosti a uspokojení ve své profesní dráze. Při rozhodování o kariéře je tedy vhodné brát v úvahu vlastní osobnostní profil a volit povolání, která jsou s ním v souladu (Hlad'o, 2012, s. 27).

6.2 Scheinovy kariérové kotvy

Schein se při kategorizaci kotev nesnažil o klasifikaci osobností, ale spíše chtěl zachytit směřování jednotlivců v jednom konkrétním aspektu jejich života, a to v oblasti práce. Zajímal ho hlavně úhel pohledu na to, co lidé hledají a jaké ambice mají ve svém pracovním prostředí. Ačkoliv se formální názvy funkcí nebo postupů v kariéře mohou zdát podobné, Schein zdůrazňuje, že mohou odhalovat značné rozdíly v kotvení jednotlivých pracovníků.

Schein uvádí následující kotvy:

1. Technicko-funkční kompetence

Lidé s technicko-funkční kariérovou kotvou jsou především motivováni k budování a uplatňování své kariéry ve specializovaném oboru. Pro ně je význam práce spojený s obsahem práce v jejich odborné sféře klíčový. Plánují svůj kariérní postup zejména v rámci své specializace a obvykle nejsou nalákáni obecnými manažerskými pozicemi. Pro tuto skupinu lidí je klíčová možnost rozvíjet své dovednosti, což jim představuje vyšší prioritu než finanční ohodnocení. Tato kariérová kotva odráží jejich silný zájem o odborný růst a uplatnění v rámci specializovaného pracovního prostředí.

2. Kotva manažerské kompetence

Manažerská kariérová kotva podle E. Scheina představuje opak technicko-funkční kompetence. Osoby s touto kariérovou kotvou jsou silně motivovány k dosažení manažerských pozic s větší odpovědností. Tato kotva zahrnuje kombinaci tří klíčových kompetencí: řešení problémů, práce s lidmi, odpovědnost (Bělohávek, 1994, s. 23).

3. Kotva jistoty

Kotva jistoty se týká potřeby jedince cítit se jistě a bezpečně v pracovním prostředí. Lidé s touto kariérovou kotvou preferují stabilitu a konzistenci ve své práci. Mají tendenci hledat zaměstnání, které poskytuje jasná pravidla, předvídatelnost a bezpečnost pracovního místa. Pro ně je klíčové minimalizovat rizika a zajistit si dlouhodobou pracovní perspektivu. Kotva jistoty reflektuje potřebu stability a kontroly v pracovním životě jednotlivce.

4. Kotva kreativity

Kariérová kotva kreativity odráží touhu jedince využívat svou kreativitu a inovativní myšlení v pracovním kontextu. Lidé s touto kotvou hledají prostředí, které podporuje nové myšlenky a výzvy, umožňující jim uplatnit svou schopnost přinášet inovace do své práce. Kotva kreativity reflektuje potřebu jedince být součástí tvůrčího a inspirativního pracovního prostředí.

5. Kotva autonomie

Kariérová kotva autonomie vyjadřuje potřebu jedince mít kontrolu nad svým pracovním prostředím. Ti, kteří se identifikují s touto kotvou, upřednostňují pracovní situace, ve kterých mohou samostatně rozhodovat a projevat individuální iniciativu. Důležitý je pro ně fakt, že mají možnost ovlivňovat svou práci a pracovní prostředí. Kotva autonomie reflektuje touhu po osobní svobodě a nezávislosti v rámci pracovního života (Bělohlávek, 1994, s. 25).

6.3 Teorie volby zaměstnání A. Roeové

A. Roeová představila teorii, která detailně analyzuje spojení mezi genetickými predispozicemi a dětskými zkušenostmi na jedné straně a procesem rozhodování o kariéře na straně druhé. Genetické predispozice spolu s dětskými zkušenostmi formují vývoj a strukturu individuálních potřeb a relativně stálý styl, jakým jsou tyto potřeby uspokojovány. Roeová zdůrazňuje, že prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, má klíčový vliv na jeho kariérové chování a rozhodování, zejména v rámci emoční struktury rodiny. Rodinné prostředí, mezilidské vztahy v rodině, postoje rodičů, preferované výchovné styly a rané dětské zážitky, bez ohledu na to, zda uspokojující nebo frustrující potřeby, formují individuální zájmy, postoje a hodnoty dítěte. Tyto faktory pak ovlivňují rozhodnutí jedince ohledně jeho kariéry (Hlad'o, 2012, s. 36).

Roeová představuje tři základní přístupy rodičů, které se odvíjí vůči dítěti:

1. **Akceptování:** V rámci tohoto přístupu je dítě plně akceptováno a začleněno jako plnohodnotný člen rodiny. Postoj rodiče vůči dítěti se pohybuje od láskyplné akceptace až po podmiňující akceptaci. V případě láskyplné akceptace jsou kladeny na dítě adekvátní nároky, projevuje se mu lásky

a důvěry v jeho schopnosti a zodpovědnost. Naopak podmiňující akceptace může postrádat projevy lásky a být nekonzistentní.

2. **Citové přetěžování:** Rodiče v tomto přístupu investují nadměrné množství času a energie do řízení a kontroly dítěte. Jsou hyperprotektivní, což brání přirozenému objevování světa a vztahů. Stanovují nerealistické cíle, které mohou být pro dítě neúměrně náročné. Při preferování intelektu nad manuální činností může být omezen i rozvoj jiných dovedností.
3. **Vyhýbání se:** Rodiče s tímto přístupem mají tendenci vyhýbat se interakcím s dítětem, někdy až do míry zanedbávání. Neprojevují jim náklonnost a lásku a věnují jim minimální čas. Ignorují potřeby, zájmy a aktivity dítěte, a někdy dokonce zanedbávají základní fyziologické potřeby (Vendel, 2008, s. 78).

6.4 Teorie podle E.Sopera

D.E. Super se řadí mezi přední teoretiky kariérového vývoje. Jeho klíčovým dílem je teorie profesionálního vývoje, což představuje proces růstu a učení. Tato teorie poskytuje základ pro postupné proměny v kariérovém přístupu jednotlivce, kde se tvaruje, rozvíjí a neustále mění lidská profesní orientace. Toto je charakterizováno schopností jednotlivce čelit dlouhodobým a celoživotním výzvám v kontextu své profesní dráhy. V rámci této teorie hraje klíčovou roli sebepojetí jednotlivce, které Super chápe jako výjimečnou zkušenost identity "Já". Super rozdělil stádia profesionálního vývoje do pěti fází (Hlad'o, 2012, s. 34).

Stádium růstu představuje období od 4 do 13 let života, kdy jedinci začínají budovat své sebepojetí a seznamují se s prvními zkušenostmi ze světa práce. Klíčovými vývojovými úlohami v této fázi jsou poznání vlastní osobnosti a porozumění pracovnímu prostředí. Klíčový prvek procesu krystalizace představuje schopnost jednotlivce definovat, specifikovat a jasněji formovat své kariérní volby. V této fázi jedinec posuzuje své dovednosti, hodnoty a směřuje k specifickým oblastem profesního působení (Vendel, 2008, s. 31).

Stádium zkoumání, přibližně od 14 do 24 let, je charakterizováno častými změnami zájmů. Jedinci zkoumají různé obory a činnosti, ale často mají problémy se stanovením

priorit. Toto období je charakterizováno střídáním zájmů a nejistotou ohledně hlavních priorit (Hlad'o, 2012, s. 34).

Stádium budování, trvající přibližně od věku 25 do 44 , přináší stabilizaci v profesní roli. Jedinci přijímají stabilní zaměstnání, plní psychosociální kritéria dospělosti a potvrzují schopnost systematicky pracovat a omezovat aktuální potřeby ve prospěch povinností.

V této fázi se klade důraz na tři hlavní úkoly. Prvním z nich je dosažení stability v pracovním životě, což zahrnuje schopnost přizpůsobit se pracovnímu prostředí a vykonávat práci s pocitem naplnění. Důležité je také upevňovat a udržovat efektivní produktivitu, a to jak ve vztazích s nadřízenými, tak s kolegy. Někteří jedinci se mohou rovněž snažit dosáhnout povýšení, což přináší novou úroveň zodpovědnosti a výzvy.

Ve stádiu budování je tedy klíčové nalézt stabilitu a plně se zapojit do profesního života, aby jedinci mohli postupovat směrem k dosažení svých kariérních cílů a ambicí. Je to období aktivního budování a utváření svého pracovního života, které přináší jak výzvy, tak i příležitosti pro osobní a profesní růst.

Stádium udržování, období od 45 do 65 let, přináší snahu udržet si sebepojetí a dosažený profesní status.

Osoby se snaží analyzovat svou současnou pracovní situaci ve vztahu k celkovému pracovnímu prostředí, přemítají o svých profesních ambicích a představách do budoucna. Zároveň začínají uvažovat o tom, zda je jejich obor vhodný pro lidi v pokročilém věku (Vendel, 2008, s. 32).

Stádium odpoutání, které se obvykle vyskytuje kolem 65 let, označuje vstup do fáze, kdy jedinci začínají klást důraz na formování svého obrazu a vnímání sebe sama mimo rámec profesního života. Dochází k postupnému odpoutání od pracovního života, a lidé začínají plánovat svůj odchod do důchodu jako závěrečnou etapu kariérového vývoje.

7 Poradenství pro volbu povolání

7.1 Pedagogicko-psychologické poradny

V České republice funguje systém výchovného poradenství, který je regulován vyhláškou o poskytování poradenských služeb ve školství. Tento systém zahrnuje několik druhů poradenských zařízení včetně pedagogicko-psychologických poraden a speciálně pedagogických center. Kromě toho existují školní poradenská pracoviště přímo ve základních a středních školách. Personální obsazení v pedagogicko-psychologických poradnách zahrnuje odborníky jako psychologové, speciální pedagogové, metodiky prevence, sociální pracovníky a v některých případech i sociální pedagogy (Pešová, Šamalík, 2006, s. 11).

Pedagogicko-psychologické poradny představují klíčový prvek podpory vzdělávání a vývoje dětí a mládeže. Jejich hlavním cílem je poskytovat komplexní diagnostiku a odbornou pomoc při identifikaci a řešení různých vzdělávacích, výchovných a psychologických problémů.

Tyto poradny se zaměřují na širokou škálu oblastí, včetně školní zralosti, poruch učení a chování, individuálních předpokladů pro rozvoj schopností a nadání, a profesní orientace žáků. Prostřednictvím komplexní diagnostiky a poradenství pomáhají identifikovat specifické potřeby jednotlivých dětí a mladých lidí a navrhnout vhodná opatření a intervence.

Důležitou součástí činnosti těchto poraden je také poskytování konzultací a odborných informací pedagogickým pracovníkům ve školách a školských zařízeních. Tímto způsobem přispívají k vytváření inkluzivního prostředí, kde je zajištěna podpora pro všechny žáky a studenty bez ohledu na jejich individuální potřeby a schopnosti.

Pedagogicko-psychologické poradny tak představují nejen místo, kde se řeší konkrétní problémy a obtíže, ale také důležitý zdroj odborného know-how a podpory pro celou školskou komunitu. Jejich práce má zásadní vliv na celkový rozvoj vzdělávacího prostředí a podporu osobního a akademického rozvoje dětí a mládeže (Knotová, 2014, s. 19).

7.2 Kariérové poradenství

„Poradenství je proces, který ukazuje zájem, dává naději, dodává odvahy, nabízí vyjasnění a umožňuje aktivaci“ (Peavy, 2013, s. 20).

Kariérové poradenství představuje odbornou pomoc jednotlivcům při plánování, rozvoji a správě své kariéry. Jeho hlavním cílem je poskytnout lidem lepší vhled do jejich profesních cílů, schopností, zájmů a hodnot. Tato podpora může být poskytována na různých místech, včetně škol, institucí poskytujících odbornou přípravu, univerzit, veřejných služeb zaměstnanosti, pracovišť a v soukromém sektoru.

Služby kariérového poradenství jsou flexibilní a mohou být realizovány individuálně nebo ve skupinách, a to buď osobně nebo na dálku. Osobní interakce může probíhat tváří v tvář, zatímco distanční formy zahrnují telefonické poradenství a služby poskytované online prostřednictvím webových stránek, e-mailu, chatu a podobně (Hargašová, 2009, s. 227).

7.3 Informační a poradenská střediska

Informační a poradenská střediska při Úřadech práce v České republice slouží jako důležitý zdroj podpory pro jednotlivce hledající zaměstnání, pracovníky nebo podnikatele. Charakterizují se poskytováním informací, poradenstvím a podporou při řešení otázek týkajících se zaměstnanosti a pracovního trhu (Hlad'o, 2012, s. 58).

Činnosti:

Informační služby: Poskytování aktuálních informací o pracovním trhu, volných pracovních místech, změnách v legislativě a dalších tématech souvisejících s pracovním prostředím.

Poradenství: Individuální poradenské služby, které zahrnují konzultace ohledně výběru povolání, kariérodního růstu, přípravy na pohovor, psaní životopisu a další.

Podpora při hledání práce: Nápomoc při vyhledávání pracovních příležitostí, včetně rady ohledně efektivních strategií, sestavování profesního profilu a využívání online nástrojů.

Řešení pracovních problémů: Pomoc při řešení konkrétních obtíží spojených s pracovním prostředím, komunikací se zaměstnavatelem a řešením konfliktních situací.

Odborná školení a kurzy: Poskytování informací o možnostech dalšího vzdělávání a odborného školení pro zlepšení pracovních dovedností.

Služby:

Individuální konzultace: Možnost konzultovat osobní pracovní situaci a získat cílenou radu od odborníků.

Workshopy a semináře: Organizace akcí, které nabízejí odborné školení a poradenství v rámci konkrétních témat spojených s pracovním trhem.

Online platformy: Poskytování webových nástrojů a online portálů, kde lze vyhledávat pracovní příležitosti, aktualizovat informace a využívat virtuální poradenské služby.

7.4 Školní psycholog

Školní psychologové mají klíčovou roli ve vzdělávacím systému, jelikož nesou zodpovědnost za poskytování komplexní podpory žákům, včetně kariérového poradenství. Jejich přítomnost na školách však často závisí na rozhodnutí ředitele a finančních možnostech školy.

V oblasti kariérového poradenství školní psychologové hrají klíčovou roli, protože disponují specifickými odbornými schopnostmi, které nejsou snadno nahraditelné jinými profesními obory. Mezi tyto schopnosti patří individuální a skupinová psychologická diagnostika, individuální psychologická intervence, prevence a práce s třídami.

Zaměřují se zejména na poruchy chování a učení, řešení vztahových problémů, prevenci, včetně opatření k prevenci neúspěchu ve škole, a pracují na rozvoji pozitivní atmosféry ve třídách. Jejich úloha je klíčová pro celkový psychosociální rozvoj žáků a poskytování jim podpory při plánování a řízení své kariéry. Jejich angažovanost spočívá v poskytování odborné podpory rodičům a žákům prostřednictvím komplexního psychologického vyšetření. Během tohoto procesu analyzují výsledky

s cílem poskytnout detailní a fundované informace, které mohou napomoci lépe porozumět individuálním potřebám a schopnostem žáka v kontextu jeho budoucí kariéry. Tímto způsobem školní psychologové nejen identifikují možné oblasti zlepšení, ale také pomáhají rodinám a žákům vytvářet informovaná rozhodnutí ohledně budoucích profesních cest a kariérních možností (Hlad'o, 2012, s. 56).

7.5 Výchovní poradce

Výchovní poradce, často označovaný také jako školní poradce nebo poradce pro výchovu, je odborník, který poskytuje podporu a poradenství ve výchovně-vzdělávacím prostředí. Jeho práce zahrnuje individuální poradenství a podporu žákům, kteří se potýkají s osobními, rodinnými nebo školními problémy. Pomáhá žákům zvládat stres, řešit konflikty, zlepšovat komunikační dovednosti a budovat sebevědomí.

Spolupracuje s pedagogy a dalšími členy školního týmu na identifikaci a řešení problémů ve školním prostředí. Organizuje skupinová setkání zaměřená na rozvoj sociálních dovedností, prevenci šikanování a podporu mentálního zdraví žáků. V případě krizových situací poskytuje nejen žákům, ale i pedagogům a rodičům potřebnou podporu a pomoc.

Další důležitou oblastí práce výchovního poradce je spolupráce s rodinami žáků. Pomáhá rodinám porozumět potřebám svých dětí, nabízí jim odborné poradenství a navrhované strategie pro podporu výchovy a vzdělávání. V neposlední řadě je výchovní poradce oporou ve vzdělávacím procesu, poskytující kariérní poradenství a pomoc žákům při plánování své budoucnosti po ukončení školní docházky (Knotová, 2014, s. 36).

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Cíl průzkumu a zkoumaný problém

Praktická část práce se zabývá analýzou motivace výběru profesního zaměření/perspektivy žáků/absolventů vybrané střední odborné školy.

Pro průzkum tématu na střední odborné škole byla v této práci použita metoda dotazníkového šetření. Škola si nepřála v této bakalářské práci vystupovat jejím jménem, proto bude její název uveden jako organizace ABC.

9 Charakteristika organizace

Organizace ABC je střední odborná škola, která se nachází v Praze, v Horních Počernicích. Ve školním roce 2023/2024 studuje přes 890 žáků. Nabízí šest vzdělávacích programů ke studiu, kterými jsou:

- Právo
- Diplomatické služby
- Mediální komunikace
- Personální management
- Bankovníctví
- Gymnázium

Mezi vize patří efektivnost, profesionálnost a vstřícnost a mezi priority patří otevřenost, náročnost, kvalitní výuka, cizí jazyky a odborné předměty.

Většina absolventů ve studiu pokračuje na vysokých školách s právním, humanitním nebo ekonomickým zaměřením. Vzhledem k zaměření vzdělávacích programů se mohou absolventi uplatnit v praxi a je to obrovskou výhodou. V rámci praxe se mohou uplatnit na úřadech veřejné správy (např. správa sociálního zabezpečení, ministerstva, městské a místní úřady). Dále mohou najít uplatnění v oblastech personálního oddělení firem nebo personálních agenturách.

10 Místo průzkumu

K průzkumu byli vybráni žáci střední odborné školy, kteří jsou ve věku 15 až 19 let. Cílený průzkum je určen pro žáky organizace ABC. Dotazníkový sběr dat byl získán

na základě zodpovězených odpovědí. Dotazník byl zaslán pomocí internetového odkazu žákům této organizace.

11 Metody průzkumu

Praktická část bakalářské práce s tématem „Motivace výběru profesního zaměření a perspektivy žáků/absolventů zvolené odborné školy“ je zpracována pomocí metody dotazníkového šetření.

12 Zjištěné informace

Dotazník byl zaslán anonymním způsobem žákům školy. Byl vyplněn 43 žáky čtvrtého ročníku, 22 žáky třetího ročníku, 13 žáky druhého ročníku a žádným žákem z prvního ročníku.

Po získání informací jsem odpovědi zhodnotila, graficky znázornila pomocí sloupcového grafu, pomocí tabulky či obrázku. Tento graf, tabulka a obrázek přehledně zobrazují odpovědi respondentů na jednotlivé otázky z dotazníku a umožňují porovnání odpovědí mezi studenty různých ročníků.

Výsledky průzkumu poskytují informace o tom, jaká jsou očekávání současné mladé generace ohledně budoucího povolání a vzdělání. Zároveň nám to umožňuje lépe reagovat na potřeby a zájmy mladé generace a poskytovat jim lepší podporu v procesu rozhodování o budoucím směru svého života.

Tyto informace mohou být také užitečné pro školy, rodiče, poradenské instituce a další subjekty, které se zabývají vzděláváním a kariérním rozvojem mladých lidí.

12.1 Odpovědi na otázky

Otázka č.1 Jaké je Vaše pohlaví?

Výzkumu se zúčastnilo celkem 78 žáků. Na otázku týkající se pohlaví respondentů odpovědělo 58 žen, 19 mužů a 1 osoba identifikovala své pohlaví jako jiné. Graf č. 1 představuje pohlaví respondentů studujících v organizaci ABC.

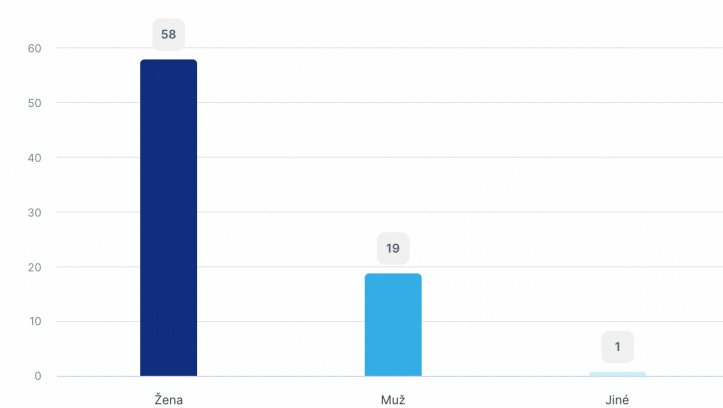
Analýza výsledků průzkumu podle pohlaví poskytuje cenné poznatky o tom, jaké faktory motivují ženy a muže při výběru profesního směru. Například může být

užitečné zkoumat, zda ženy projevují větší zájem o určitá povolání než muži, nebo zda mají odlišné preference ohledně oblastí studia.

Dále můžeme analyzovat, zda se genderové rozdíly projevují v očekáváních ohledně budoucích pracovních možností a kariérních perspektiv. Můžeme zjistit, jestli mají ženy tendenci volit profesní dráhy s vyšší mírou flexibilitu nebo zaměření na rovnováhu mezi pracovním a rodinným životem, zatímco muži preferují kariérní postup a vyšší finanční ohodnocení.

Graf č.1: Pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 2 Kolik Vám je let?

Tabulka č. 1 představuje věkové rozdělení respondentů. Největším počtem respondentů byli studenti, kterým je 18 let.

Tabulka č. 1: Věkové rozdělení

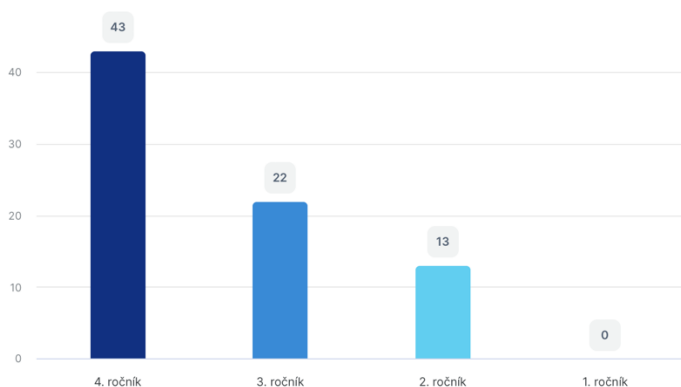
Věk	Počet respondentů	V %
16	8	10,3 %
17	18	23,1 %
18	36	46,2 %
19	16	20,5 %
Celkem	78	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 3 Do jakého chodíte ročníku?

Z grafu č. 2 můžeme vidět počty studujících v jednotlivém ročníku. Dotazníkového šetření se nejvíce zúčastnilo 43 studentů, kteří studují ve 4. ročníku. Tento dotazník sice směřovaný na každý ročník byl, ale pro průzkum jsou nejvíce užitečné odpovědi studentů 4. ročníků právě kvůli tomu, že je čeká další zásadní krok v životě, kdy si musí vybrat, co chtějí dělat dál a kam chtějí v životě směřovat. Dále dotazník zodpovědělo 22 studentů z 3. ročníku, 13 z 2. ročníku a žádný student nebyl z 1. ročníku.

Graf č. 2: Ročník studia

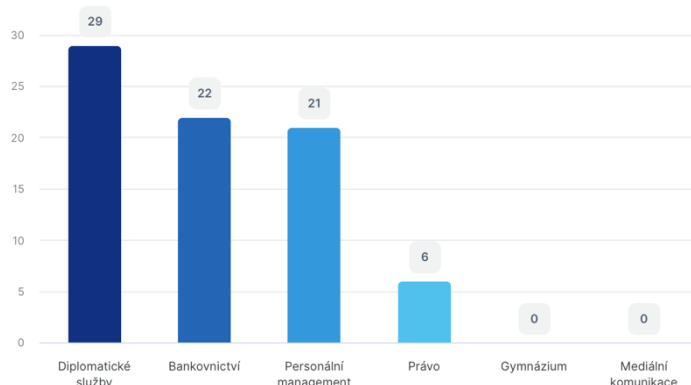

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 4 Jaký vzdělávací program studujete?

Výběrem této odpovědi byly všechny vzdělávací programy organizace ABC. Z grafu č. 3 můžeme vidět, že nejvíce respondentů studuje diplomatické služby (29), další studenti studují bankovníctví (22), personální management (21), a právo (6). Žádní respondenti z programů gymnázia a mediální komunikace se nezúčastnili tohoto dotazníkového šetření.

Graf č. 3: Vzdělávací obor studia

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 5 Co pro Vás bylo při výběru střední školy nejdůležitější?

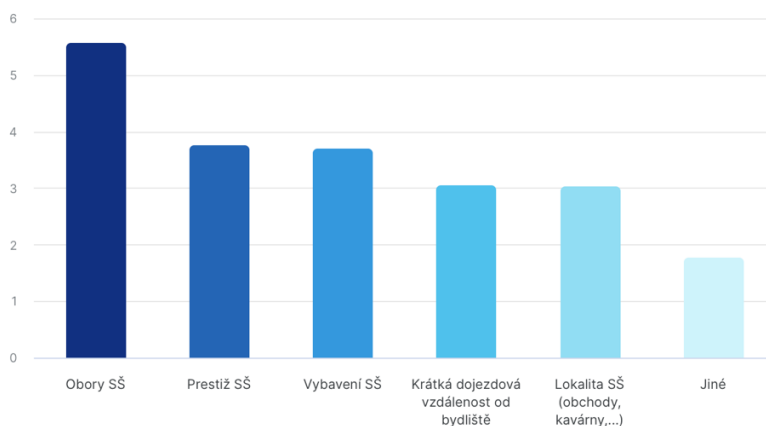
Graf č. 4 ukazuje, že pro respondenty má nejvyšší důležitost nabízený obor organizace ABC. Z toho vyplývá, že studenti přikládají klíčový význam tomu, jaké studijní programy jsou k dispozici a jak odpovídají jejich kariérním cílům a zájmům. Prestiž školy je následujícím důležitým faktorem, který signalizuje rostoucí trend vnímání vysokého školství jako prostředku k dosažení společenského a profesního uznání.

Zajímavé je, že prestiž školy, dle mého názoru, může být spojena s jejím jménem a vnímáním v rámci společnosti. Jméno školy vyvolává očekávání, které může být klíčovým faktorem pro rozhodnutí studentů. Vybavení školy, včetně tříd, aul, tělocvičen, jídelny apod., také hraje významnou roli, které ukazuje, že prostředí a infrastruktura mají vliv na celkový dojem studentů z vzdělávací instituce.

Krátká dojezdová vzdálenost od bydliště není pro respondenty klíčovým kritériem. To naznačuje, že studenti jsou ochotni cestovat delší vzdálenost, pokud to znamená lepší možnosti vzdělání a prostředí. Tato skutečnost podtrhuje, že pro studenty jsou další faktory, jako nabízené obory, prestiž a vybavení, mnohem důležitější než blízkost školy k jejich domovu.

V dnešní době, kdy konkurence mezi vysokými školami stále roste, je důležité, aby instituce chápaly preferenční faktory studentů a snažily se je splnit. To může zahrnovat nejen rozšiřování nabídky studijních programů, ale také investice do infrastruktury a propagace své prestiže a reputace. Takový přístup může vést k vyššímu zájmu studentů a posílení pozice školy na trhu vzdělání.

Graf č. 4: Důležitost faktorů při výběru střední školy

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 6 Kdo Vás nejvíce ovlivnil při výběru SŠ?

Nejčastěji uváděným faktorem ovlivňujícím výběr střední školy byla skupina pečujících osob, což naznačuje důležitost rodinné podpory a rady. Tento vliv může být spojen s důvěrou v rodinného člena a jeho zkušenostmi v oblasti vzdělání či pracovního života. Mladí lidé jsou motivováni pokračovat ve stopách svých rodičů nebo starších sourozenců a hledat jejich doporučení při výběru školy.

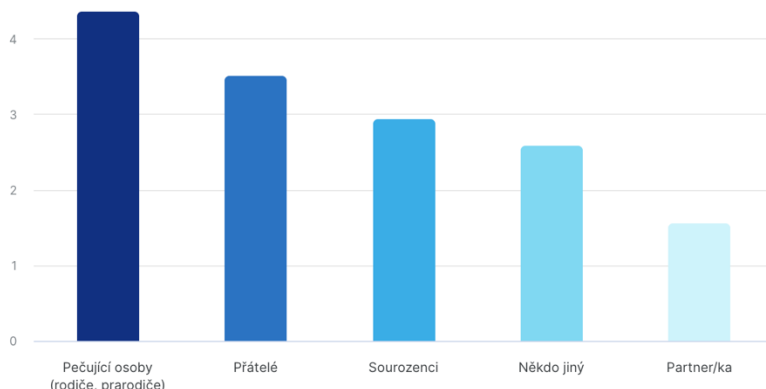
Vliv přátel naznačuje tomu, že sociální faktory hrají důležitou roli v rozhodování se o vzdělání. Mladí lidé jsou ovlivněni svými vrstevníky a jejich doporučeními nebo preferencemi ohledně školy. Společenský tlak a přátelská podpora hrají klíčovou roli při formování rozhodnutí studentů.

Odpovědi týkající se vlivu sourozenců ukazují, že mladí lidé hledají inspiraci a doporučení od svých bratrů nebo sester. Tento faktor je spojen s respektem k jejich zkušenostem a úspěchům ve vzdělávání a kariéře.

Odpovědi, které označovaly vliv "někoho jiného", ukazují na důležitost externích rad a doporučení od učitelů, kariérních poradců nebo jiných dospělých osob ve společnosti. Mladí lidé mohou hledat rady od autorit a zkušených jedinců, kteří jim mohou poskytnout užitečné informace pro rozhodnutí.

Na základě grafu č. 5 lze pozorovat posloupnost těchto odpovědí.

Graf č. 5: Vliv osob při výběru střední školy

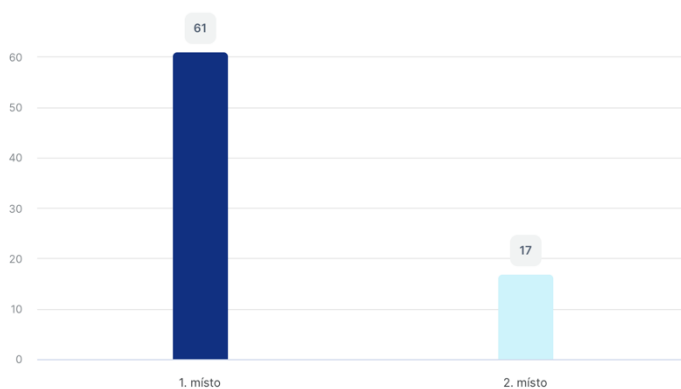
Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 7 Na jakém místě na přihlášce jste měli uvedenou tuto střední školu?

Skutečnost, že většina 61 studentů uvedla vybranou střední školu na prvním místě na přihlášce, naznačuje vysoký zájem a preferenci právě k této škole. To může být dáno dobrým jménem školy, nabízenými programy, kvalitou výuky nebo specifickými obory či zaměřením, které tato škola poskytuje.

Na druhou stranu, 17 respondentů umístilo svou střední školu na druhé místo na své přihlášce. Tato odpověď může naznačovat, že i když si respondenti považují svou střední školu, existuje ještě další instituce nebo možnost, kterou považují za důležitou. Na grafu č. 6 můžeme vidět odpovědi.

Graf č. 6: Umístění střední školy v přihlášce

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 8 Jak jste spokojení s výběrem střední školy, výběrem studijního oboru a třídním kolektivem?

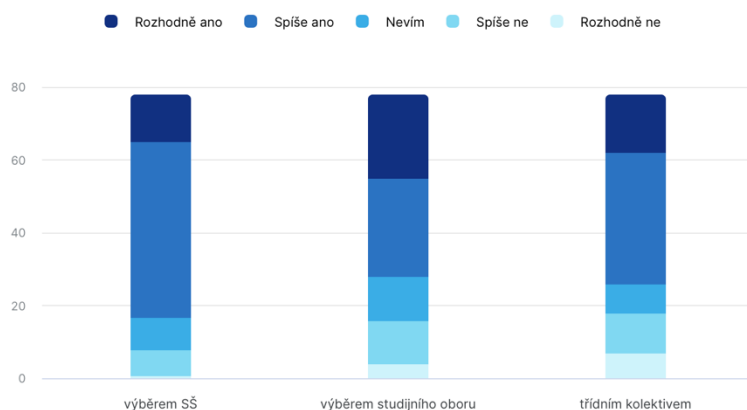
Z grafu č. 7 vyplývá, že byla respondentům položena otázka ohledně jejich spokojenosti s několika aspekty, a to s výběrem střední školy, výběrem studijního oboru a s třídním kolektivem.

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů je spokojena s alespoň jedním zkoumaným aspektem školního života, což může přispívat k celkovému pocitu pohody ve škole. Spokojenost s třídním kolektivem naznačuje dobré sociální vztahy a příznivou atmosféru ve třídě, což podporuje učení a rozvoj žáků.

Existuje menší podíl respondentů, kteří jsou nespokojení s výběrem studijního oboru, což signalizuje na nedostatečnou podporu při volbě studijního směru nebo nedostatečné informace o možnostech.

Celkově lze pozorovat, že někteří respondenti mají určité rezervy či nespokojenost s alespoň jedním zkoumaným aspektem školního prostředí. Spokojenost s vybranými aspekty školního života může mít pozitivní vliv na akademický výkon a celkovou pohodu žáků ve škole. Naopak, nedostatečná spokojenost s některými aspekty může mít negativní vliv na motivaci a úsilí žáků ve vzdělávání, a dokonce i na školní prostředí jako celek.

Graf č. 7: Spokojenost s výběrem střední školy, studijním oborem a třídním kolektivem

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 9 Jaké máte plány po absolvování střední školy?

Nejvíce respondentů, konkrétně 60 z nich, vyjádřilo zájem o pokračování ve studiu. Tento vysoký počet svědčí o značném zájmu mladých lidí o další vzdělávání a rozvoj akademických dovedností. Je možné, že tito studenti chtějí rozšířit své znalosti a dovednosti v oboru, který si vybrali, a připravit se tak na budoucí kariéru.

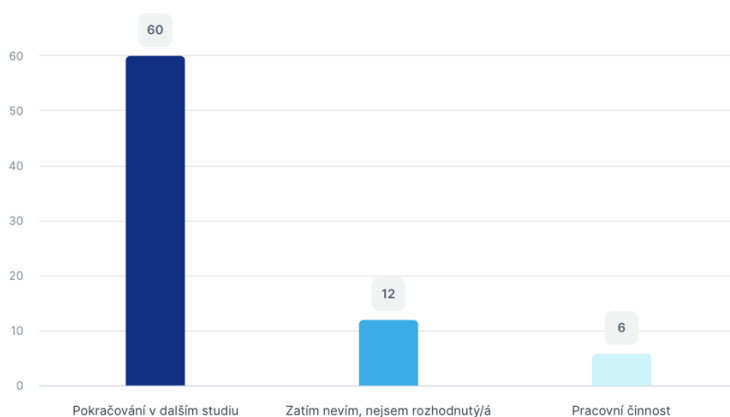
Naopak 12 respondentů zatím neví, jaké kroky podniknou po absolvování střední školy. Tato nejistota signalizuje potřebu dalšího zvažování a informací. Jedná se o studenty, kteří se ještě nerozhodli, kterým směrem se jejich kariéra ubírat, a mohou potřebovat další podporu a kariérní poradenství.

Šest žáků vyjádřilo zájem o vstup do pracovního života ihned po absolvování střední školy. Jejich touhu získat praktické zkušenosti a rychle vstoupit do profesního života. Mohou to být studenti, kteří mají konkrétní plány ohledně svého povolání nebo pracovního odvětví a chtějí začít budovat svou kariéru co nejdříve.

Analýza těchto odpovědí ukazuje, že mladí lidé mají různorodé představy o své budoucnosti po ukončení střední školy. Zatímco někteří preferují další akademické vzdělávání, jiní dávají přednost okamžitému vstupu do pracovního života. Tento rozmanitý přístup k budoucímu plánování vyžaduje individuální podporu a možnosti pro studenty, aby si mohli vybrat cestu, která nejlépe vyhovuje jejich schopnostem, zájmům a cílům. Školy a kariérní poradci hrají v této fázi důležitou roli při poskytování informací a podpory pro mladé jedince při rozhodování o své profesní dráze.

Odpovědi znázorňuje graf č. 8.

Graf č.8: Plány po absolvování střední školy

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č. 10 Jakého nejvyššího vzdělání byste chtěli dosáhnout?

Z grafu č. 9 lze vyčíst, že nejvíce respondentů vyjádřilo zájem o dosažení terciálního magisterského vzdělání, což naznačuje jejich ambiciózní přístup k vzdělání a snahu o dosažení vyššího akademického titulu. Tato skupina studentů pravděpodobně směřuje k hlubšímu akademickému vzdělání a rozvoji v oboru, který si vybrali.

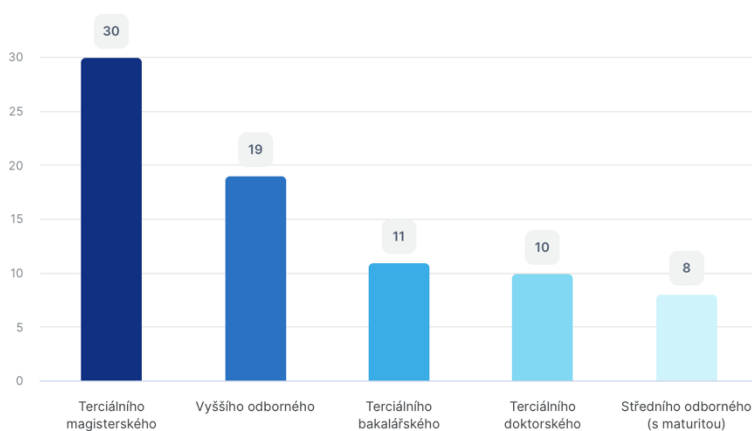
Následuje skupina s preferencí vyššího odborného vzdělání, což svědčí o jejich zájmu o praktické dovednosti a zkušenosti v konkrétním oboru. Tyto osoby pravděpodobně upřednostňují aplikovaný přístup ke vzdělání a chtějí získat znalosti, které budou přímým přínosem pro jejich budoucí kariéru.

Následující odpovědi, tj. zájem o terciální bakalářské a doktorské vzdělání, které odhalují odlišné motivace studentů. Ti, kteří vyjádřili zájem o bakalářské vzdělání, pravděpodobně chtějí co nejdříve vstoupit do pracovního života po získání potřebných kvalifikací. Na druhou stranu ti, kteří uvažují o doktorském vzdělání, pravděpodobně chtějí hlouběji proniknout do vědeckého výzkumu a přispět k rozvoji svého oboru.

Odpovědi týkající se středního odborného vzdělání s maturitou svědčí o snaze získat praktické dovednosti a kvalifikace, které jsou relevantní pro určitý obor nebo profesi.

Celkově lze z těchto odpovědí vyvodit, že studenti mají různorodé motivace a ambice ohledně svého vzdělávání, které odrážejí jejich osobní zájmy, profesní aspirace a cíle v životě.

Graf č. 9: Cíle v dosažení nejvyššího vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č.11 Myslíte si, že se svým vystudovaným oborem najdete uplatnění bez problémů?

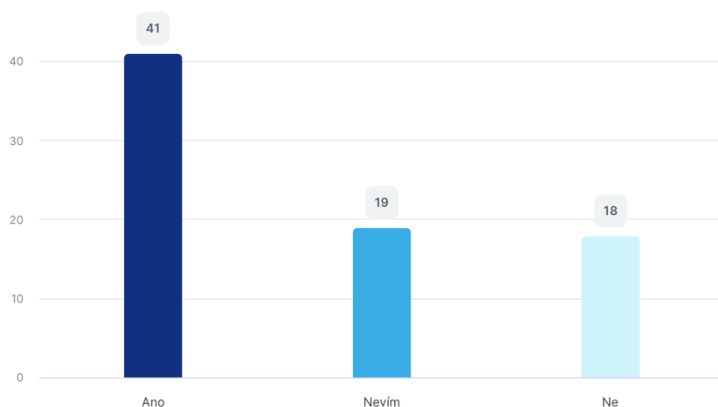
Shrnutí výsledků na grafu č. 10 ukazuje, že většina respondentů (41 ze 78) věří, že se svým vystudovaným oborem najdou uplatnění bez problémů. Tato optimistická odpověď naznačuje tomu, že studenti mají důvěru ve své schopnosti a ve význam svého studijního směru na trhu práce.

Na druhou stranu, 19 žáků neví, zda budou schopni najít uplatnění bez problémů. Tato skupina by mohla reflektovat určitou nejistotu nebo nedostatek jasné představy o tom, jak se budou uplatňovat po absolvování.

Překvapivě odpovědělo 18 respondentů negativně. Tato skupina by mohla poukazovat na zklamání nebo nespokojenost se svým výběrem školy nebo studijního oboru. Je možné, že nemají důvěru v relevanci svého vzdělání na trhu práce nebo jsou nespokojeni s kvalitou poskytovaného vzdělání.

Celkově lze z těchto výsledků vyvodit, že někteří studenti mají odlišné očekávání ohledně svých možností uplatnění po absolvování. Důležité by bylo podniknout kroky k posílení důvěry studentů ve své dovednosti a schopnosti vytvořit si úspěšnou kariéru v rámci svého studijního oboru. Zároveň by mohla škola provádět průzkumy, aby lépe porozuměla potřebám studentů a případně upravila nabídku studijních programů nebo kariérních poradenství.

Graf č. 10: Očekávání ohledně uplatnění se s vystudovaným oborem

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

Otázka č.12 Jakému povolání nebo studiu byste se chtěli v budoucnu věnovat?

V otázce ohledně budoucího povolání nebo studia měli žáci možnost poskytnout otevřenou odpověď. Jelikož se některé odpovědi opakovaly, seřadila jsem je následovně.

Žáci se chtějí věnovat těmto povoláním:

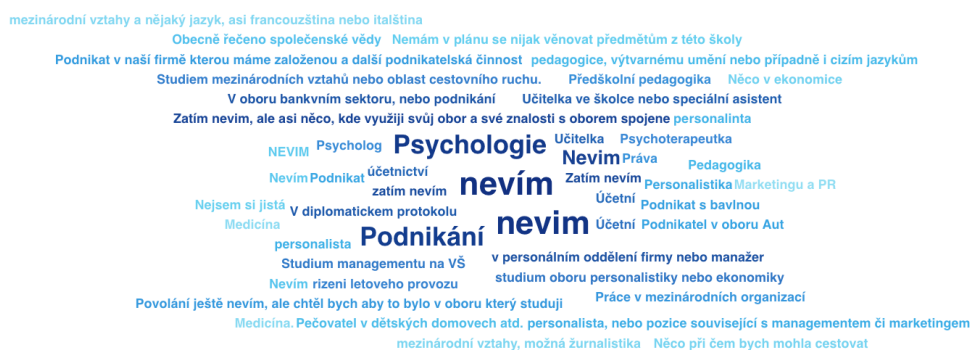
- Psychologie,
- Podnikání,
- Personální oddělení firmy,
- Bankovní sektor,
- Diplomatický protokol,
- Speciální asistent,
- Účetnictví,
- Management,
- Mezinárodní vztahy,
- Cestovní ruch,
- Psychoterapeut,
- Práva,
- Pedagogika,
- Pečovatel v dětských domovech,
- Žurnalistika,
- Marketing,
- IT,
- Antropologie,
- Neví/netuší (24 odpovědí).

Je zřejmé, že 24 ze 78 respondentů nemá jasno nebo nemá konkrétní představu o tom, kterému povolání by se chtěli v budoucnu věnovat. Tato skutečnost je překvapivá,

zejména s ohledem na dostupné možnosti a nabídky školy. Možná by bylo zajímavé zkoumat, zda studenti nepotřebují více informací o možnostech kariéry, které jsou s jejich studijním oborem spojeny, nebo zda by mohli profitovat z rozšířeného kariérního poradenství.

Taková nejistota ohledně budoucího zaměstnání odráží nedostatek povědomí o možnostech uplatnění v daném oboru nebo dokonce nesoulad mezi výukou a potřebami trhu práce. Bylo by užitečné, aby škola poskytovala studentům více informací o reálných profesních cestách a možná organizovala akce, které by podporovaly kariérní orientaci. To by mohlo pomoci studentům lépe pochopit, jak mohou využít své vzdělání v praxi a rozhodnout se pro vhodný kariérní směr.

Obrázek č. 1: Budoucí kariérní cíle a preference

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)

12.2 Shrnutí výsledků

V rámci bakalářské práce byla využita metoda dotazníkového sběru dat, kde anonymní dotazník vyplnilo celkem 78 respondentů. Z tohoto počtu převažovalo žen, konkrétně 58. Nejčtenější věkovou skupinu tvořily osoby ve věku 18 let, což bylo zastoupeno nejvíce respondenty. Z 4. ročníku střední školy se na dotazníku aktivně podílelo 43 respondentů, což ukazuje na převládající účast studentů tohoto ročníku ve zkoumaném průzkumu.

Dále jsou výsledky prezentovány v kontextu preferencí vzdělávacích programů, kde dominují diplomatické služby, bankovníctví a personální management. Zájem o konkrétní obory může signalizovat budoucí profesní záměry studentů.

Většina respondentů vyjadřuje spokojenost s nabízenými studijními programy a klade důraz na prestiž školy a vybavení prostředí. Toto naznačuje tomu, že studenti přikládají důležitost nejen kvalitě vzdělání, ale i celkové atmosféře ve školním prostředí.

Analýza odpovědí na dotaz ohledně faktorů ovlivňujících výběr střední školy ukazuje, že sociální prostředí, zejména rodinná podpora a vliv přátel, má v tomto procesu klíčový význam. Respondenti nejčastěji uváděli, že skupina pečujících osob, především členové rodiny, sehrála rozhodující roli při jejich rozhodnutí.

Tato skutečnost podtrhuje význam důvěry v osoby z blízkého okolí a respektování jejich zkušeností v oblasti vzdělání a pracovního života. Mladí lidé jsou často motivováni k tomu, aby následovali příklady svých rodičů nebo starších sourozenců a hledali jejich rady a doporučení při výběru vhodné školy.

Z těchto zjištění vyplývá, že je klíčové poskytnout mladým lidem nejen dostatek informací o možných školách a studijních programech, ale také aktivně podporovat a posilovat jejich sociální síť. Dále je důležité, aby školy a pedagogové byli zapojeni do procesu výběru školy a poskytovali studentům nezbytnou podporu a orientaci v jejich rozhodování.

Většina respondentů má pozitivní pohled na svou budoucí zaměstnatelnost ve svém studijním oboru. Přesto existuje menší podíl studentů, kteří vyjádřili určitou nejistotu nebo dokonce negativní názor ohledně svých kariérních cílů.

V rámci plánů po absolvování střední školy převažuje zájem o další studium, což naznačuje vysokou míru ambice a touhu po akademickém rozvoji. Nicméně nezanedbatelná část studentů vyjadřuje nejistotu ohledně svých budoucích kroků, a to by mohlo být důsledkem nedostatečných informací či potřeby podpory v kariérní orientaci. V neposlední řadě výsledky ukazují, že studenti mají různorodé ambice ohledně svého akademického vzdělání, přičemž někteří směřují k hlubšímu akademickému výzkumu, zatímco jiní upřednostňují praktické dovednosti a přímý přínos pro budoucí kariéru.

Názory studentů na své budoucí uplatnění po absolvování se liší. Někteří mají pozitivní očekávání a věří ve své schopnosti najít si zaměstnání v rámci svého studijního oboru, zatímco jiní jsou více skeptičtí nebo mají nejistotu ohledně svých kariérních vyhlídek. Pro posílení důvěry studentů ve své dovednosti a schopnosti je

důležité poskytnout jim relevantní podporu a informace. Navíc by škola mohla provádět průzkumy, aby lépe porozuměla potřebám studentů a případně přizpůsobila nabídku studijních programů nebo kariérního poradenství.

Někteří respondenti nemají jasno nebo přesnou představu o tom, kterému povolání by se chtěli v budoucnu věnovat. Tato skutečnost je překvapivá, obzvláště vzhledem k dostupným možnostem a nabídce školy. Bylo by zajímavé zjistit, zda studenti nepotřebují více informací o možnostech kariéry spojených s jejich studijním oborem, nebo zda by mohli profitovat z rozšířeného kariérního poradenství.

ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Bakalářská práce na téma „Motivace výběru profesního zaměření a perspektivy žáků/absolventů zvolené odborné školy“ se zabývala průzkumem vnitřních a vnějších faktorů, které ovlivňují žáky vybrané střední školy při výběru dalšího studia a budoucího povolání.

Na základě provedeného průzkumu a prostudované literatury lze vyvodit několik klíčových závěrů a doporučení.

Je potřeba zmínit, že rozhodování o výběru dalšího studia či budoucího povolání je pro žáky středních škol velmi těžké.

Prvním významným zjištěním je, že rodinné a sociální prostředí hraje klíčovou roli při rozhodování studentů o výběru střední školy. Skupina pečujících osob, především rodina, byla nejčastěji uváděným faktorem ovlivňujícím toto rozhodnutí. Vliv podtrhuje potřebu posílení důvěry studentů ve své schopnosti a schopnosti rodičů nebo starších sourozenců poskytnout jim relevantní podporu a informace.

Vzdělávací instituce by měly aktivněji podporovat studenty při jejich výběru školy a kariérní orientaci. Poskytování dostatečných informací o dostupných školách a studijních programech je klíčové, stejně jako aktivní zapojení pedagogů do tohoto procesu.

Zároveň je důležité, aby školy prováděly průzkumy, aby lépe porozuměly potřebám studentů a mohly případně upravit nabídku studijních programů nebo kariérního poradenství. Vytvoření prostředí, které podporuje komunikaci a poskytuje studentům potřebnou podporu a orientaci, může výrazně přispět k jejich úspěchu ve vzdělání a profesním životě.

Na závěr je důležité zdůraznit, že každý student má své individuální potřeby a ambice ohledně svého studia a budoucí kariéry. Proto je důležité nejen poskytnout jim informace a podporu, ale také respektovat jejich rozhodnutí a aktivně je podporovat v jejich osobním rozvoji a profesním růstu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ARMSTRONG, Michael a TAYLOR, Stephen. *Řízení lidských zdrojů: moderní pojetí a postupy : 13. vydání*. Přeložil Martin ŠIKÝŘ. Praha: Grada Publishing, 2015. 928 s. ISBN 978-80-247-5258-7.

BALSAM, Peter D. a SIMPSON, Eleanor H. Behavioral Neuroscience of Motivation. Current Topics in Behavioral Neurosciences, 27. Imprint: Springer, 2016. 587 s. ISBN 978-3-319-26933-7.

BĚLOHLÁVEK, František; *Osobní kariéra*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994. 109 s. ISBN 80-7169-083-X.

ČAPEK, Robert. *Odměny a tresty ve školní praxi: kázeňské strategie, zásady odměňování a trestání, hodnocení a klasifikace, podpora a motivace žáků*. 2., přeprac. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. 192 s. ISBN 978-80-247-4639-5.

ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 656 s. ISBN 978-80-7178-463-0.

DUCHOŇ, Bedřich a ŠAFRÁNKOVÁ, Jana. *Management: integrace tvrdých a měkkých prvků řízení*. Beckovy ekonomické učebnice. Praha: C.H. Beck, 2008. 378 s. ISBN 978-80-7400-003-4.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2003. 383 s. ISBN 80-7178-626-8.

HARGAŠOVÁ, Marta. *Skupinové poradenství*. Psyché. Praha: Grada, 2009. 264 s. ISBN 978-80-247-2642-7.

HLAĎO, Petr. *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. 1. vydání. Brno: Konvoj, 2012. 140 s. ISBN 978-80-7302-164-1.

HLAĎO, Petr. *Rozhodování žáků absolventských ročníků základních škol o další vzdělávací a profesní dráze: analýza na základě dotazníkového šetření a ohniskových skupin*. Monografie. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. 358 s. ISBN 978-80-7375-874-5.

HLAĎO, P., DRAHOŇOVSKÁ, P. *Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. s. 44.

HRABAL, Vladimír; MAN, František a PAVELKOVÁ, Isabella. *Psychologické otázky motivace ve škole*. 2., upr. vyd. Knižnice psychologické literatury. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. 232 s. ISBN 80-0423-487-9.

KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. 264 s. ISBN 978-80-247-4502-2.

KMECOVÁ, Iveta a HRICOVÁ, Alena. *Motivace a stimulace zaměstnanců v podniku*. V Českých Budějovicích: Vysoká škola technická a ekonomická, 2018. 137 s. ISBN 978-80-7468-120-2.

KELNAROVÁ, Jarmila a MATĚJKOVÁ, Eva. *Psychologie: pro studenty zdravotnických oborů*. Sestra (Grada). Praha: Grada, 2010. 184 s. ISBN 978-80-247-3270-1.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.

LOKŠOVÁ, Irena a LOKŠA, Jozef. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1999. 208 s. ISBN 80-7178-205-X.

MEZERA, Antonín. *Pro jaké povolání se hodím?: [jak poznat sám sebe a správně se rozhodnout : osobnostní testy]*. Rozvoj osobnosti. Praha: Computer Press, 2002. ISBN 80-7226-651-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie organizace*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2005. 225 s. ISBN 80-247-0577-X.

PEAVY, R. Vance. *Sociodynamické poradenství*. Praha: Centrum Euroguidance, 2013. 274 s. ISBN 978-80-87335-55-0.

PEŠOVÁ, Ilona a ŠAMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. 150 s. ISBN 80-247-1216-4.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-7178-579-2.

SVOBODOVÁ, Dagmar. *Profesní poradenství: vybrané kapitoly*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2015. 160 s. ISBN 978-80-247-5092-7.

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Psyché. Praha: Grada, 2014. 152 s. ISBN 978-80-247-4042-3.

SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketingové řízení školy*. 2., aktualiz. vyd. Řízení školy (Wolters Kluwer). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7357-494-9.

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Pedagogika (Grada). Praha: Grada Publishing, 2019. 368 s. ISBN 978-80-247-5511-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha: Karolinum, 2001. 306 s. ISBN 80-246-0181-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Budoucí kariérní cíle a preference.....	43
---	----

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Věkové rozdělení.....	33
-------------------------------------	----

Seznam grafů

Graf č. 1: Pohlaví.....	33
Graf č. 2: Ročník studia.....	34
Graf č. 3: Vzdělávací obor studia.....	35
Graf č. 4: Důležitost faktorů při výběru střední školy.....	36
Graf č. 5: Vliv osob při výběru střední školy.....	37
Graf č. 6: Umístění střední školy v přihlášce.....	37
Graf č. 7: Spokojenost s výběrem střední školy, studijním oborem a třídním kolektivem.....	38
Graf č. 8: Plány po absolvování střední školy.....	39
Graf č. 9: Cíle v dosažení nejvyššího vzdělání.....	40
Graf č. 10: Očekávání ohledně uplatnění se s vystudovaným oborem.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazníkové šetření.....	52
--	----

Příloha č. 1: Dotazníkové šetření

Dobrý den,

Jmenuji se Anne-Maria Kiršnerová a jsem studentkou 3. ročníku České zemědělské univerzity v Praze. Píšu bakalářskou práci na téma „Motivace výběru profesního zaměření a perspektivy žáků/absolventů zvolené odborné školy“ a ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, které je anonymní a slouží jako podklad pro moji bakalářskou práci. Předem děkuji za Váš čas.

1) Jaké je Vaše pohlaví?

Vyberte jednu odpověď

- a) Žena
- b) Muž
- c) Jiné

2) Kolik Vám je let?

.....

3) Do jakého chodíte ročníku?

Vyberte jednu odpověď

- a) 1. ročník
- b) 2. ročník
- c) 3. ročník
- d) 4. ročník

4) Jaký obor studujete?

Vyberte jednu odpověď

- a) Diplomatické služby
- b) Právo
- c) Personální management
- d) Bankovníctví
- e) Mediální komunikace

f) Gymnázium

5) Co pro Vás bylo při výběru střední školy nejdůležitější?

Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. – nejdůležitější, poslední – nejméně důležitá)

- a) Obory SŠ
- b) Prestiž SŠ
- c) Lokalita SŠ (obchody, kavárny,...)
- d) Vybavení SŠ
- e) Krátká dojezdová vzdálenost od bydliště
- f) Jiné

6) Kdo Vás nejvíce ovlivnil při výběru SŠ?

Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. – nejdůležitější, poslední – nejméně důležitá)

- a) Pečující osoby (rodiče, prarodiče)
- b) Sourozenci
- c) Přátelé
- d) Partner/ka
- e) Někdo jiný

7) Na jakém místě na přihlášce jste měli uvedenou tuto střední školu?

Vyberte jednu odpověď

- a) 1. místo
- b) 2. místo

8) Jak jste spokojeni s výběrem střední školy, výběrem studijního oboru a třídním kolektivem?

Vyberte jednu odpověď v každém řádku

Rozhodně ano Spíše ano Nevím Spíše ne Rozhodně ne

- a) Výběrem SŠ
- b) Výběrem studijního oboru
- c) Třídním kolektivem

9) Jaké máte plány po absolvování střední školy?

Vyberte jednu odpověď

- a) Pokračování v dalším studiu
- b) Pracovní činnost
- c) Zatím nevím, nejsem rozhodnutý/á

10) Jakého nejvyššího vzdělání byste chtěli dosáhnout?

Vyberte jednu odpověď

- a) Středního odborného (s maturitou)
- b) Vyššího odborného
- c) Terciálního bakalářského
- d) Terciálního magisterského
- e) Terciálního doktorského

11) Myslíte si, že se svým vystudovaným oborem najdete uplatnění bez problémů?

Vyberte jednu odpověď

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

12) Jakému povolání nebo studiu byste se chtěli v budoucnu věnovat?

Napište svůj postoj (možné je i to, že nevíte)

.....

